

the transaction from the counterparty only on the basis of receiving the confirmation;

- Monitoring of operational risks in order to take measures to support the acceptable level of risks;
- Control over the correctness, adequacy and completeness of the use of approved risk control and management procedures, as well as independent evaluation of the results of operations.

References

1. Mosiashvili Valeri, Chelidze Medea, Abutidze Gocha – Banking, Tbilisi, “Dani” 2020.
2. Tsaava George, Burdiashvili Rati, Mosiashvili Valeri. RISKOLGY: Strategic management of financial risks, Tbilisi, “Dani” 2020.
3. Paul Hopkin, Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating and Implementing Effective Risk Management. Printed and bound by GPI Groupe (UK) LTD, Croydon, CDRO 4YY <https://lccn.loc.gov/2018000956> [Last seen 11.10.2020];
4. <https://hbr.org/2012/06/managing-risks-a-new-framework> [Last seen 12.10.2020];

კრიპტოვალუტის განვითარების ტენდენციები საქართველოში Cryptocurrency Development Trends in Georgia

ნანა გულიკაშვილი – დოქტორანტი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ngulikashvili5@gmail.com

Nana Gulikashvili - PhD student
Georgian Technical University
ngulikashvili5@gmail.com

რეზიუმე: წინამდებარე სტატია მიზნად ისახავს წარმოადგინოს და გაგვაცნოს დეტალურად საქართველოში არსებული მდგომარეობა კრიპტოვალუტებთან მიმართებაში საკანონმდებლო დამოკიდებულება პრაქტიკული ასპექტები, კრიპტოვალუტების მოპოვების და ვაჭრობის არსებული მდგომარეობა.

საკვანძო სიტყვები: ელექტრონული ფული, კრიპტოვალუტა, სწრაფი გადარიცხვა, უნაღდო ანგარიშსწორება, დეცენტრალიზებული, დატა ცენტრი, ქართული კრიპტოვალუტა, კრიპტომატი.

Abstract. This article aims to present and inform in detail the current situation in Georgia regarding cryptocurrencies Legislative attitude Practical aspects, the current state of cryptocurrency mining and trading.

Key Words: Electronic money. Cryptocurrency, fast transfer. Cash payment. Decentralized. Data center. Georgian cryptocurrency, cryptomat.

შესავალი. XXI საუკუნის დასაწყისმა მოიტანა ციფრული ტექნოლოგიების განვითარება საინფორმაციო რევოლუციისა და ეკონომიკის გლობალიზაციის პროცესების საფუძველზე. ინფორმაცია საზოგადოებასა და ეკონომიკის მართვის პროცესებში იქცა ძირითად რესურსად. ადამიანის ხელში ის გარდაიქმნება ცოდნად, ხოლო სოციალურ-ეკონომიკური ურთიერთობები სულ უფრო მეტად გადადიან ქსელურ სივრცეში. ბაზრის სუბიექტების საქმიანობაში ციფრული ტრანსფორმაციის საკვანძო ფაქტორს წარმოადგენს ციფრული კულტურის განვითარება. თანამედროვე ეტაპზე ტრანსფორმაციული საზოგადოების ინსტიტუციონალურ სტრუქტურას გააჩნია თავისი თავისებურებები და საჭიროებს ციფრული ეკონომიკის ფორმირებას, რაც ამჟამად წარმოადგენს აქტუალურ ამოცანას. ამასთან მა;ლიან მნიშვნელოვანია საქართველოს მიდგომა არსებულ გამოწვევებთან მიმართებასთან დამოკიდებულებით ახალი ეკონომიკური გლობალიზაციის პირობებში და საზოგადოების მიდგომა და დამოკიდებულება ამ საკითხებთან. ასევე არსებული სიტუაცია და მისი მიმოხილვა.

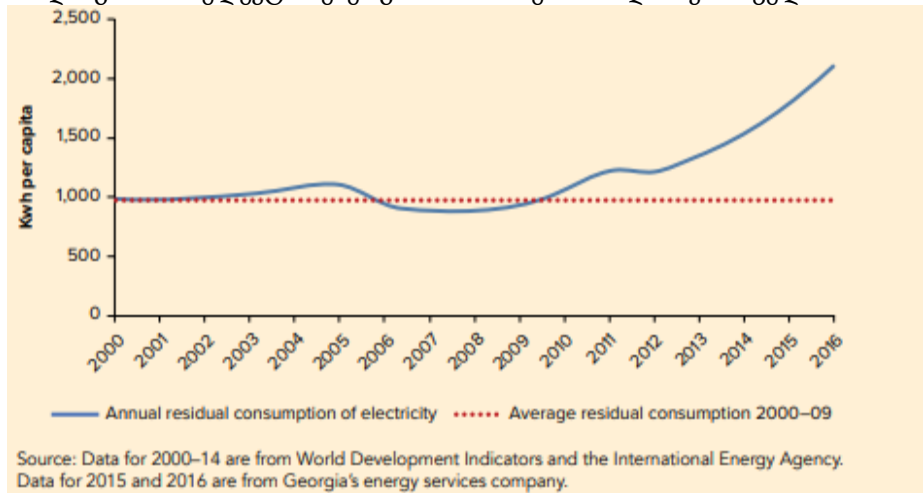
ძირითადი ტექსტი. მსოფლიო ბანკის 2018 წლის მაისის ანგარიშში ვკითხულობთ, რომ საქართველოში კრიპტო ვალუტების მოპოვება გასაკვირად მაღალია, რაც განპირობებულია საგადასახადო შეღავათებითა და ელექტროენერგიის დაბალი ფასით.

ასევე საქართველოს აქტიურად ჩართულობა განპირობებული იყო მსოფლიოში ერთ-ერთი უმსხვილესი კრიპტო ვალუტების მომპოვებელი კომპანიის საქართველოს ბაზარზე შემოსვლით. ეს კომპანია არის Bitfury. კომპანია დასახლებულია მსოფლიოს 50 საუკეთესო ინოვაციური ტექნოლოგიების მწარმოებელ კომპანიებს შორის და სხვადასხვა რეიტინგებში როგორც პიონერი და წამყვანი თავის სფეროში. BitFury-ს ოფისები აქვს სან-ფრანცისკოში, ვაშინგტონში, ჰონკონგში, ლონდონსა და ამსტერდამში, თუმცა მისი ქარხნები მხოლოდ საქართველოსა და ისლანდიაშია განთავსებული. კომპანიის დამფუძნებელი და აღმასრულებელი დირექტორი 2011 წლიდან ლატვიელი ანტრე პრენიორი ვალერი ვავილოვია. კომპანიის დირექტორთა საბჭოში თავმჯდომარის მოადგილის სტატუსით შედის საქართველოს თანაინვესტირების ფონდის მრჩეველთა კომიტეტის წევრი, გიორგი კიკვაძე, ხოლო თავად BitFury-ს მრჩეველთა საბჭო დაკომპლექტებულია სხვადასხვა ტიპის გამოცდილების მქონე პროფესიონალებით, რომელთა შორისაა პერუელი ეკონომისტი

ერნანდო დე სოტო. The Bitfury Group შეიმუშავებს და აწვდის მოხმარებელს როგორც აღჭურვილობას, ისე პროგრამულ უზრუნველყოფას, რომელიც აუცილებელია ბიზნესების, მთავრობების, ორგანიზაციებისა და ცალკეული პირებისათვის, რათა მათ უსაფრთხოდ შეძლონ აქტივების გადაადგილება ბლოკჩეინის ქსელში. კომპანიამ საქართველოს ბაზარზე ოპერირება 2014 წელს დაიწყო და პრველი მონაცემთა ცენტრი გორში (20 MW) და თბილისში (40MW) ააშენა 2015 წელს კი ისლანდიის, ნორვეგიისა და კანადის მსგავსად, Bitfury-მ საქართველოში პირველი მეგა მონაცემთა ცენტრი გახსნა. კომპანიამ დატა ცენტრში დანერგა გაგრილების ინოვაციური ენერგოეფექტიანი სისტემა, საპროცესინგო დატა ცენტრი BITFURY-ს ბოლო თაობის უახლესი ჩიპებით არის აღჭურვილი. 2ორი მონაცემთა ცენტრი საქართველოს თანადაფინანსების ფონდის ინვესტიციით. თბილისში არსებული ცენტრი მდებარეობს თავისუფალ ეკონომიკურ ზონაში და ყოველდღიური შემოსავალი მერყეობს \$ 250,000-დან \$ 400,000-მდე. აღსანიშნავია ისიც, რომ Bitfury-მა 2018 წელს გლდანში მდებარე დატა ცენტრი აზიურ Chong Sing Holdings-ს მიჰყიდა. მაშინ ჯგუფში გადაწყვეტილებას აზიის ბაზარზე გაფართოების მიზნით ხსნიდნენ. დატა ცენტრის მყიდველი კომპანია ჰონკონგის საფონდო ბირჟაზე ივაჭრება და მსოფლიოში ერთ-ერთ ყველაზე მსხვილ კომპანიას წარმოადგენს რამდენიმე მილიარდ დოლარიანი კაპიტალიზაციით. კომპანიის საქმიანობის სფეროებში შედის ბლოკჩეინ ტექნოლოგია, ტექნოლოგიაზე დაფუძნებული გადახდების სისტემებისა და ფინანსური ტექნოლოგიების სხვა მიმართულებების განვითარება. კომპანია ამჟამად მობილურ მონაცემთა ცენტრებს აშენებს რათა შემდგომ ის სხვა ინვესტორებზე გაასხვისოს. სხვა კომპანიებმაც არ დააყოვნეს და ქუთაისში ააშენეს დატა ცენტრები, თავისუფალ ეკონომიკურ ზონაში. ბევრი გამოიმუშავებს კრიპტო ვალუტას სახლიდან გაუსვლელად. თუ მსოფლიო ბანკის ანგარიშს დაუუჯერებთ შინამეურნეობების 5%-მდე კრიპტო ვალუტებში ინვესტირებით ან კრიპტო ვალუტის მოპოვებითაა დაკავებული. კრიპტო ვალუტების აქტიურმა მოპოვებამ ელექტროენერგიის მოხმარებაზე დიდი ზეგავლენა მოახდინა, რაც მისი გაზრდით აისახა და საქართველო აქცია წმინდა ექსპორტიორიდან წმინდა იმპორტიორად. საქართველოს ელექტროენერგიის მოთხოვნის წილი 10%-დან 15%-მდე გაიზარდა, ეს მაჩვენებელი არაა ზუსტი, რადგან შეუძლებელია კრიპტო ვალუტის მომპოვებელთა პატარ-პატარა აქტივობების გათვალისწინება. ერთ სულ მოსახლეზე საქართველოში ელექტროენერგიის მოხმარება 3,343 კვტ.ს იყო 2016 წელს, რაც მსგავს ქვეყნებთან შედარებით თითქმის სამჯერ მაღალია. საქართველოში ელექტროენერგიის მოხმარებას ბოლო წლებს თუ შევადარებთ, მნიშვნელოვან ზრდას დავინახავთ. ერთ სულ მოსახლეზე 2014-2016 წლებში ელექტროენერგიის მოხმარება გაიზარდა 655 კვტ.ს-ით,

საიდანაც 65 კვტ.საათში შეიძლება აიხსნას შემოსავლების ზრდით, დანარჩენი 590 კვტ.საათი, ანუ მთლიანი მოთხოვნის 18%, აუხსნელი რჩება. 2015 წლამდე კი, ბითკონამდე, 2009 წელს აუხსნელი მოთხოვნა იწყებს ზრდას ელექტროენერგიაზე.

დიაგრამა#1 :ელექტროენერგიის მოხმარებისზრდა საქართველოში

კრიპტო ვალუტების მოპოვება რა თქმა უნდა ზრდის შემოსავალს, რომელიც დადებითად აისახება მშპ-ზე, მაშინაც კი თუ ეს შემოსავალი არ არის რეგისტრირებული (რეგისტრაციის შემთხვევაში მათი კლასიფიცირება მოხდება როგორც ექსპორტის). საინტერესო იქნებოდა იმის ნახვა, როგორ აისახება ამ აქტივების დაფინანსება გადახდების ბალანსზე. საინვესტიციო შესაძლებლობები უმეტესწილად კრიპტო ვალუტის მოპოვებაში იზიდავს პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს. ამ ეტაპზე კი ნაადრევია ეკონომიკის სხვა სექტორებზე დასკვნების გაკეთება, რადგან შესაძლებელია სხვა ინოვაციური საქმიანობების გამოწვევა ან სხვა აქტივობებში ინვესტიციის განხორციელება. რაც შეეხება პირველ ქართულ ვირტუალურ ვალუტას „ოქროს საწმისი“ იდეა გაჩნდა 2017 წელს, მისი შემქმნელი არის ვახტანგ გოგოხია. ოქროს საწმისი (Golden Fleece –GFL) მიზნად ისახავდა შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე კრიპტოვალუტის გამომუშავების (მაინინგი) მონაცემთა ბაზის აშენებას - საქართველოში. ოქროს საწმისის დატაცენტრი მუშავდება განახლებად ენერგიაზე, მოხმარებული ელექტროენერგიის 50% თვითონ ოქროს საწმისის მიერ იქნება წარმოებული აშენებული ქარისა და მზის და ენერგიით, დანარჩენი 50% კი მოწოდებულია ჰიდრო ელექტრო სადგურების მიერ.

ძირითადი გაყიდვების ეტაპი დაიწყო 2017 წლის 15 აგვისტოს. სასერვეროები, რომელიც ააშენა კომპანიამ ისეთ კრიპტოვალუტებს

გამოიმუშავეს როგორებიცაა ბიტკოინი, ეთერიუმი, მონერო, დაში და ზიკეში. დატაცენტრის ასაშენებელი სახსრების მოზიდვის მიზნით კი კომპანიამ გამოუშვა საკუთარი კრიპტოვალუტა „ოქროს საწმისი“. „Golden Fleece Token“ საერთაშორისო ფირმა “Waves“-ის პლატფორმაზე განთავსებული, რომელიც სხვადასხვა ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის გამოყენებისა და ახალი კრიპტოვალუტის შექმნის შესაძლებლობას აძლევს. ასეთია ეთერიუმი და Waves.

ყველაზე მსხვილ ინვესტორად კომპანია “Monkey Capital”-ს ასახელებს და როგორც კომპანიის დამფუძნებელმა, ვახტანგ გოგობიამ განაცხადა გაყიდვების ყოველ ეტაპზე ინვესტორი კომპანია “Monkey Capital” გაყიდვის ყოველ ეტაპზე 25%-იან წილს შეიძენს ბიტკოინით.

2017 წელს, ძირითადი გაყიდვების დაწყების პერიოდში “Golden Fleece”-ის ღირებულება შეადგენდა 80 ცენტს. „კონიექტიკი“. კონიექტიკი არის პირველი ქართული კრიპტოსავალუტო ბირჟა, რომელიც 2019 წლის 1 ივლისი ამოქმედდა. მიუხედავად იმისა, რომ აქამდეც შეიძლებოდა საქართველოში კრიპტოვალუტების შეძენა, კრიპტოვალუტებით სრულფასოვანი ვაჭრობა ხელმისაწვდომი არ ყოფილა. მათი საიტი ქართულენოვანია და მარტივად შეიძლება გამოყენება.

- ასევე საქართველოში არის coinmania.ge, ეს ბირჟა საშუალებას იძლევა მაინერების მფლობელობაში არსებული კრიპტოვალუტების გაყიდვის.

- • MyCoins.ge -საშუალებას იძლევა კრიპტოსავალუტო ოპერაციების მართვის. შესაძლებელია კრიპტოვალუტების შესყიდვა, გაყიდვა და სხვა მსგავსი ოპერაციები.

- GEX.GE ეს ბირჟა მომხმარებელს არა მხოლოდ უცხოურ ვალუტაში, არამედ ლარშიც შეეძლება ბიტკოინითა და სხვა კრიპტოვალუტებით ვაჭრობა. ამასთან, საშუალებას იძლევა მარტივად, დილაკზე ერთი თითის დაჭერით იყიდოთ და გაყიდოთ სასურველი კრიპტოვალუტა ან განახორციელოთ რთული სავაჭრო ალგორითმები, Market და Limit დავალებების გამოყენებით. ქართული ბირჟის მთავარ უპირატესობათაგან მნიშვნელოვანია აღნიშნოს რეგიონში ყველაზე მაღალი ლიკვიდობა, მომხმარებელზე მაქსიმალურად მორგებული სავაჭრო გარემო, ვერიფიცირების სწრაფი პროცესი და დაბალი საკომისიოები.

კემბრიჯის უნივერსიტეტის კვლევით, 2017 წელს, საქართველო მაინინგისტვის გამოყენებული სიმძლავრეებით (60 მეგავატი) პირველ სამეულში შედის და ჩინეთის შემდეგ, მეორე ადგილს იკავებს. აღნიშნული კვლევის მიხედვით მესამე ადგილზეა აშშ იკავებდა.

კრიპტოვალუტის პოპულარობამ საქართველოში ყველას ყურადღება მიიპყრო და ბევრმა მათგანმა საზოგადოებას სიფრთხილისკენ მოუწოდა. მათ

შორის, ეროვნულმა ბანკმა, რომელმაც მოსახლეობას 2017 წლის დეკემბერში სპეციალური განცხადებით მიემართა.

ეროვნული ბანკის განცხადებაში ეწერა რომ საქართველოში ვირტუალური ვალუტა არ წარმოადგენს გადახდის ლეგალურ საშუალებას. და მასთან დაკავშირებული საქმიანობა ვერ კონტროლდება საქართველოს კანონმდებლობით შესაბამისად, კრიპტო ვალუტა არ წარმოადგენს ეროვნული ბანკის რეგულირების სფეროს. ვირტუალური ვალუტების შემთხვევაში, არ არსებობს ცენტრალური ორგანო, რომელიც შეძლებს მის გაკონტროლებას, აქედან გამომდინარე მომხმარებელთა პრობლემების და დავების გადაჭრის პროცესი მნიშვნელოვნად იქნება გართულებული.”

მაინერების რიცხვის ზრდამ, რასაც მოჰყვა ალგორითმების გართულება, საჭირო გახდა შედარებით მძლავრი მოწყობილობები. ყოველივე ამან კი ჩაანაცვლა ჩვეულებრივი კომპიუტერი. ყველაზე ეფექტურ გზას ამ კუთხით დატაცენტრების შექმნა წარმოადგენს.

დატაცენტრების აშენებისთვის საქართველო სასურველი ელექტროენერგიის სიიაფით გახდა. ეს უფრო მეტად რეგიონებს ეხება და საქართველოში არსებულ ე.წ. თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონებს. წარმოადგენს. დატა ცენტრი, იგივე მონაცემთა ცენტრი, წარმოადგენს სპეციალიზებული დაწესებულება, სადაც განთავსებულია ორგანიზაციების სერვერები და ქსელური აპარატურა. თანამედროვე ცხოვრებაში განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა შეიძინა ინფორმაციისა და მომსახურების ვირტუალურმა მიწოდებამ, რის გამოც, გაიზარდა ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება არა მარტო კრიპტოვალუტების მაინინგის განხორციელებისათვის არამედ ჩვეულებრივი კერძო თუ საჯარო კომპანიებშიც. შესაბამისად, საჭირო გახდა სერვერების უსაფრთხოებაზე მეტი ზრუნვა და გამოიკვეთა მონაცემთა ცენტრების საჭიროება. მონაცემთა ცენტრი არის საუკეთესო სივრცე სერვერების განსათავსებლად, ნებისმიერი კომპანიისათვის რადგან გათვალისწინებულია შესაბამისი ინფრასტრუქტურა, უსაფრთხოება, კლიმატ კონტროლი და სხვა საჭირო პირობები. აქიდან გამომდინარე, კომპანიისთვისაც გაცილებით ხელსაყრელია, განათავსოს თავისი სერვერები მონაცემთა ცენტრში და დახარჯოს ნაკლები რესურსი, ვიდრე დასჭირდებოდა საკუთარი სივრცის მოწყობისას. 2012 წელს კომპანიამ “ნიუტელკო” გახსნა ფილიალი საქართველოში, თბილისში და ის პირველია მთელს კავკასიის რეგიონში. აღნიშნული დატა ცენტრი აღჭურვილი და დაპროექტებულია საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით. მთავრობამ 2016 წელს, “BitFury”-სთან თანამშრომლობით, დაიწყო საპილოტე პროექტი, რომელიც ითვალისწინებს საჯარო რეესტრის მონაცემების ბლოკჩეინის ტექნოლოგიით შენახვას. აღნიშნული, ხელს უწყობს მათი უსაფრთხოების

ზრდას და გაყალბების შემთხვევების მინიმუმამდე დაყვანას. ეს ტექნოლოგია სრულყოფილად საჯარო რეესტრში ამოქმედდა 2017 წლის თებერვალში ამ დროიდან ყველა ტრანზაქცია, რომელიც უკავშირდება უძრავი ქონების რეგისტრაციას, ჰეშირებას გადის და ბლოკჩეინში აისახება. საინტერესო სიახლე ისაა, რომ იუსტიციის სამინისტრო სიახლეების დანერგვას აგრძელებს – პროექტის ფარგლებში ბიზნესის რეგისტრაციის ბლოკჩეინზე გადასვლას და სმარტ კონტრაქტების – ელექტრონულად დაცული და დამოწმებული ხელშეკრულებების დანერგვას გეგმავს. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია საქართველოს მთავრობის ინიციატივები მე-3-ე თაობის ბლოკჩეინთან - Cardano-თან დაკავშირებით, მათ განათლების სამინისტროსთან დაანონსეს თანამშრომლობა. საქართველოში დღესდღეობით სულ 5 კრიპტოვალუტა გვხვდება პირველზე ოქროს საწმისზე უკვე ვისაუბრეთ.

2. მეორე ქართული კრიპტო ვალუტაა აისი (AISI). აისი ბლოკჩეინზე დაფუძნებული ქართული ციფრული ბანკია, რომელიც გეგმავს, რომ კონცენტრირდეს საინვესტიციო პროექტებზე. აისის მენეჯმენტი განაცხადებს: “ჩვენ ვქმნით ციფრული ბანკის სისტემას, ვანიჭებთ რა უპირატესობას ინვესტიციების სექტორს, რომ დავეხმაროთ ადამიანებს სტაბილური და უსაფრთხო პასიური შემოსავლის ნაკადების გენერირებაში, რისი მეშვეობითაც შესაძლებელი იქნება ფინანსური დამოუკიდებლობის მიღწევა”. პროექტის pre-sale დაიწყო 2019 წლის 4 თებერვალს და დასრულდა 19 თებერვალს, ხოლო pre-ico დაიწყო 21 მარტს და დასრულდა 22 აპრილს და 30 მაისს დაიწყება ICO. ერთი AISI-ს ფასი დღესდღეობით 0.08 USD-ია. AISI Coin-ი „ლუნა გრუპის“ მიერ 2018 წელს შექმნილი ქართული კრიპტოვალუტაა, რომლის გამომუშავებაც „მაინინგით“ არ ხდება. ის ძირითადად განკუთვნილია გადარიცხვებისათვის ანუ ამ კრიპტოვალუტით განხორციელებულ გადარიცხვებს არ ჰქირდება დადასტურება მაინერების მიერ რაც მას ძალიან სწრაფს ხდის ეს დაახლოებით წუთში 6000 ტრანზაქციას წარმოადგენს. ასევე აისი კოინი სტარტაპ ბიზნეს იდეებს მათ მიერ მოთხოვნილი ყველა საფეხურის გავლის შემთხვევაში აფინანსებს კრიპტოვალუტით ანუ აისი კოინით ხოლო ის ინვესტორები რომელთა ფულითაც ხდება ბიზნეს იდეის დაფინანსება იღებენ აქციებს ან წილს ამ ბიზნესში. აისი კოინი გამყარებულია სწორედ იმ ეკონომიკური აქტივებით რომლის დაფინანსებასაც ახორციელებს. აისი კოინი წარმოადგენს ტიპიურ ICO ს. მისი რაოდენობა შეზღუდულია და წარმოადგენს მხოლოდ 250 000000 ეს ვირტუალური ვალუტა საერთაშორისო ბირჟაზე უკვე გავიდა და იქიდან გამომდინარე, რომ ახალია, ჯერ-ჯერობით ძალიან იაფიც ღირს. შექმნელების ცნობით, AISI Coin-ი საკმაოდ კარგი ტექნიკური პარამეტრებით გამოირჩევა. როგორც ავლნიშნეთ ის ბევრად უფრო სწრაფია,

ვიდრე ბიტკოინი, რომელსაც ტრანზაქციების განსახორციელებლად რამდენიმე საათი ან დღეც კი სჭირდება, ქართული AISI Coin -ი ამას ძალიან სწრაფად, ფაქტობრივად, წამებში ახერხებს. გარდა ამისა 2018 წლიდან მისი გამოყენება შესაძლებელია საქართველოს რამოდენიმე კვების ობიექტში და მაღაზიაში როგორც საგადასახდელ საშუალება. მისი კიდევ ერთი დადებითი ხარეა ის რომ მის პლატფორმაზე ბევრად ადვილად და დაბალი საკომისიოებით შეგიძლიათ გადაცვალოთ აისი კოინი სხვა კრიპტოვალუტაში.

3. აღსანიშნავია ასევე სპოტკოინი, რომელმაც 2016 წელს დაიწყო საქმიანობა როგორც Over The Counter (OTC) marketplace. კომპანია უზრუნველყოფს ლიკვიდურობას ბაზარზე და ეხმარება კერძო პირებსა და კომპანიებს მაღალი მოცულობის ტრანსაქციების განხორციელებაში. კომპანიას წარმომადგენლები ჰყავს ჰოლანდიაში, სომხეთსა და თურქეთში. ამ ეტაპზე კომპანია ემზადება pre-ico-სთვის, შემდეგ კი ICO-სთვის. PRE ICO ეს არის საშუალება კრიპტო ინვესტორებისათვის რომ შეიძინონ მათთვის სასურველი მონეტები იაფად მათი ოფიციალურ საჯარო გაყიდვამდე როგორც წესი პროექტები ამ მონეტებს ძალიან იაფად ყიდიან და მიღებულ თანხებით ახორციელებენ მონეტის მარკეტინგისა და სხვადასხვა ოპერაციებს მონეტის შემდგომი განვითარებისათვის და საბოლოო სახის მისაცემად. სპოტკოინის მიზანია შავი ზღვის რეგიონში პირველად შექმნას fiat to crypto და crypto to fiat სავაჭრო პლატფორმა ეს ნიშნავს იმას რომ კრიპტოვალუტების შეძენა შეგიძლიათ ფიატ ვალუტით ანუ მიმოქცევაში მყოფი ვალუტით მაგ დოლარი მას ჩარიცხავთ თქვენს საფულეზე და პირდაპირ გადაცვლით კრიპტოვალუტაში ანდა თქვენი საკრედიტო ბარათით რაც მოგცემთ შესაძლებლობას დაზოგოთ დრო დღესდღეობით მსოფლიოში მხოლოდ რამოდენიმე ასეთი პლატფორმაა. რაც კიდევ უფრო პერსპექტიულს ხდის მას. ასევე მათ დაარსეს შავი ზღვის ბლოკჩეინ ინსტიტუტი, რომლის ფარგლებშიც 2019 წლის 25 აპრილს საქართველოში პირველი ბლოკჩეინ სამიტი ჩატარდა.

4. ARTACTIVE ამ პროექტის უკან ფიქრული ხელოვნების ბლოკჩეინში მონეტიზაციის იდეა დგას. “ხელოვნების ბაზრის წლიური ბრუნვა 45 მილიარდ USD-ს აღემატება. ციფრული ხელოვნების ბაზარი კი ვერ იარსებებდა ბლოკჩეინ ტექნოლოგიების გარეშე. სწორედ ციფრულ ხელოვნებას და ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებს აერთიანებს სტარტაპი ArtActive, რომლის შედეგად ციფრულ სამყაროშიც გაჩნდება სრულფასოვანი ხელოვნების ბაზარი”. ყველა ხელოვანს, რომელიც საკუთარ შემოქმედებას ციფრულ ფორმატში ქმნის, შესაძლებლობა ექნება საკუთარი ნამუშევარი Artactive-ის პლატფორმაში დაარეგისტრიროს, რითაც დაცული იქნება როგორც მისი საავტორო უფლებები, ასევე ამ ნამუშევრებს საინვესტიციო

ბირჟაზე ფინანსურ აქტივად აქცევს. ამ პლატფორმაზე ხელოვნების ნიმუშების შეძენა კრიპტოვალუტა ArtCarat-ის მეშვეობით ხდება და ეს მონეტები ამ ხელოვნების ნიმუშს “მიებმება”. ასე რომ, ინვესტირების შემთხვევაში მოგების გაორმაგებული შესაძლებლობა გაქვთ – თქვენ საკუთრებაში მყოფი ნამუშევარი შეიძლება გაძვირდეს, როგორც ხელოვნების ნიმუში და, მეორე მხრივ, თქვენი ინვესტიცია შეიძლება გაიზარდოს ამ პლატფორმის ტოკენების გაძვირების გამო.

5. Georgian dollar (GED) 2018 წელს ქართულმა პოლიტიკურმა პარტიამ გირჩმა წარადგინა ახალი პლატფორმა რომლის მუშაობაც ეფუძნება გირჩის კრიპტოვალუტას ქართულ დოლარს Georgian dollar (GED)მათ თავიანთ მომხმარებლებს დახმარების თხოვნით მიმართეს და შესთავაზეს რომ პარტიის ვებგვერდზე დარეგისტრირების შემდეგ ერთ-ერთი ფანჯარა ღია დაეტოვებინათ ამ დროს სპეციალური კოდი პარტიისათვის კრიპტოვალუტის გამოუმუშავებას დაიწყებდა ამ პრეზენტაციიდან ერთ თვეში უკვე რეგისტრირებული იყო 1630 ადამიანი და ჯამში გაცემული GED ების ბრუნვამ 110 მილიონი შეადგინა ხოლო ლარში ბრუნვამ 35000. GED ების ბაზაზე უკვე ფუნქციონირებს „გირჩი“ სავალუტო ბირჟა,“გირჩი მარკეტი“,“გირჩი ბანკი“,“გირჩი ტოტალიზატორი“თბილისში 2020 წლის დასაწყისში გაიხსნა კრიპტო-კაფე რომელშიც ადგილობრივ ვალუტასთან ერთად კრიპტო ვალუტითაც შესაძლებელია გადახდა მისი დამფუძნებელი კი საქართველოში ერთ-ერთი პიონრი ბიტკოინების სფეროში ალექსანდრე სუთიძეა. 2019 წლიდან ქართულ ბაზარზე კრიპტოვალუტის ორმხრივი ბანკომატების ოპერატორი კომპანია კრიპტომატი გამოჩნდა, რომელიც კრიპტოვალუტის შეძენისა და ლარში განაღდების ყველაზე მარტივი საშუალებაა.კრიპტომატი (Cryptomat) კრიპტოვალუტებით დაინტერესებულ ნებისმიერ პირს, მათ შორის დამწყებსაც, კრიპტოვალუტების - ბიტკოინის (BTC) ლაითკოინის (LTC) და ბიტკოინ ქემის (BCH) და ეთერიუმი (ETH) ლარში ყიდვისა და გაყიდვის შესაძლებლობას აძლევს. კრიპტომატის გამოყენებით კრიპტოვალუტის შეძენა ან განაღდება, წამებშია შესაძლებელი. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ დაინტერესებულ პირს კრიპტოვალუტის ონლაინ საფულე არ აქვს, მას კრიპტომატის საშუალებით სასურველი ვალუტის ყიდვა, აპარატის მიერ შექმნილი და დაბეჭდილი საფულით, მაინც შეუძლია.კრიპტომატის საშუალებით ერთჯერადად მინიმუმ 50 და მაქსიმუმ 14 000 ლარის ღირებულების კრიპტოვალუტის შეძენა ან განაღდება შეიძლება. კრიპტომატები საყოველთაო თავშეყრის ისეთ ადგილებშია განთავსებული,როგორიცაა თბილისის მსხვილი სავაჭრო ცენტრები (გალერია თბილისი, თბილისი მოლი ისთ ფოინთი, ჰოუმარტი,ისანი მოლი) ასევე საქართველოს სხვა ქალაქებში ქუთაისში,ბათუმში და თელავში.

აფხაზეთი

აფხაზეთში კრიპტოვალუტა 2016 წლიდან ვითარდება. 2018 წელს მისი მოპოვება აკრძალეს, რადგან მაინინგმა რეგიონში ელექტროენერგიის მოხმარების მკვეთრი ზრდა გამოიწვია. ადგილობრივ კომპანია *ჩერნომორენერგოში* არ მალავენ, რომ აფხაზეთში სოფელი არ არის დარჩენილი, სადაც კრიპტოვალუტის მაინინგი არ მიმდინარეობს. შედეგად, ელექტროენერგიის 30%-ს მაინერები მოიხმარნენ მაინინგის ასეთი განვითარება გამოწვეულია იმით რომ აფხაზეთის ელექტრო ენერგია ძალიან იაფია ფიზიკური პირებისთვის კილოვატ/საათზე 40 რუსულ კაპიკს შეადგენს, რაც, საშუალოდ, 1 თეთრია.ეს გამოწვეულია იმით რომ ქართულ და აფხაზურ მხარეს შორის 1990-იან წლებში მიღწეული "ჯენტლმენური" შეთანხმების მიხედვით, ენგურჰესის მიერ გამოძუშავებული მთლიანი ენერგიის 60% ქართულ მხარეზე, 40% კი აფხაზეთზე გადანაწილდა. თუმცა, ექსპერტების თქმით, ეს გადანაწილება თითქმის არასდროს სრულდება და ზამთრის პერიოდში აფხაზეთი ელექტროენერგიის 100%-სა მოიხმარს.მაგრამ მიუხედავად ამისა ექსპერტების თქმით ენერგეტიკა აფხაზეთში კლინიკური სიკვდილის მდგომარეობაშია ამის მიზეზი კი მაინინგის ფერმების გარდა ისაა, რომ რეგიონში გამრიცხველიანების სისტემა არ მოქმედებს, რაც დენის "არარაციონალურ" მოხმარებას იწვევს. გამრიცხველიანების სისტემის არარსებობის გარდა, ელექტროენერგიის არაეკონომიურ ხარჯვას ხელს ისიც უწყობს, რომ ენგურჰესი აფხაზეთს ელექტროენერგიას უფასოდ აწვდის.კომპანია *ჩერნომორენერგოში*, რომელიც, მათ შორის, ანაწილებს ელექტროენერგიას ენგურჰესიდან ოკუპირებულ აფხაზეთში, ამბობენ, რომ გამოყოფილი 40% მათ უკვე გამოიყენეს და ამჟამად მომდევნო წლის ლიმიტს ხარჯავენ. ამას ემატება ისიც, რომ 2021 წლის თებერვალში ენგურჰესი დაახლოებით 4 თვის განმავლობაში, სარეკონსტრუქციო სამუშაოების გამო გაჩერდება. „*ჩერნომორენერგოს*“ წარმომადგენლის, რუსლან კვარჩიას თქმით, გაჩერებამდე გამოძუშავებული ელექტროენერგიის 70%-ს ენგურჰესი აფხაზურ მხარეს მიაწვდის, რათა წარმოქმნილი დეფიციტი შეამციროს. დეფიციტი წლის ბოლომდე, დაახლოებით, 240 მილიონ კილოვატ/საათი იქნება.სწორედ ენერგო დეფიციტის გამო 2018 წელს აკრძალული მაინინგი 2020 წელის ნოემბერში ისევ ნებადართული გახდა რადგან ფაქტიურად არ სრულდებოდა ეს აკრძალვა და ხდებოდა კრიპტოვალუტების კონდრაბანდისტული მოპოვება.როგორც ოკუპირებული რეგიონის „საბაჟო კონტროლის“ ხელმძღვანელმა, გურამ ინაფშამ განაცხადა, რომ 2020 წლის პირველ ნახევარში რეგიონმა კრიპროვალუტის მოპოვებისთვის საჭირო აპარატურის იმპორტიდან 6 მილიონი რუსული რუბლი მიიღო. მან ასევე დასძინა, რომ მხოლოდ თებერვალში „მეზაჟეებმა“ 38 ასეთი კონტრაბანდული დანადგარის შემოტანა აღკვეთეს.კრიპტოვალუტის მოპოვებას აფხაზეთში

ხელს უწყობდა ისიც რომ არ არსებობდა არანაირი რეგულაცია ან კანონმდებლობა აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით. ხოლო 2020 წლის რეზოლუცია, რომელიც ოკუპირებული რეგიონის „მთავრობამ“ 21 სექტემბერს მიიღო კრიპტოვალუტის მოპოვებისთვის განკუთვნილი კომპიუტერების იმპორტზე სამოცდლიან შეზღუდვას აწესებს, სხვა ზომები კი – ელექტროენერგიის მოხმარებას, კრიპტოვალუტის მოპოვების ნებართვებსა და საგადასახო რეგულაციებს ეხება. ოკუპირებული აფხაზეთის „ეკონომიკის სამინისტროს“ საკანონმდებლო ჩარჩოს შემუშავება და კრიპტოვალუტის მოპოვებისთვის საჭირო საქმიანობის განსაზღვრა დაევალა, ხოლო კომპანია „ჩერნომორენერგოს“ ელექტროენერგიის მოხმარების დასაშვები ნორმებისა და კრიპტოვალუტის მოპოვებისთვის მოხმარების ლიმიტის განსაზღვრა დაევალა. ახალი რეგულაციის თანახმად, ის პირები, რომელთაც კრიპტოვალუტის მოპოვება სურთ, იურიდიულ პირებად უნდა დარეგისტრირდნენ და საგადასახადო რეგისტრაცია გაიარონ, რომლის ამონაწერსაც „ეკონომიკის სამინისტრო“მ 2020 წლის 7 ნოემბრიდან გასცემს. შემდეგ, დარეგისტრირებულ პირებს მოეთხოვება, რომ ელექტრო სისტემაზე მიერთების შესახებ განაცხადი არაუგვიანეს 2020 წლის 21 ნოემბრისა შეიტანონ.

დასკვნა: ზემოთ აღნიშნული ცხადყოფს ქართული ბაზრის აქტიურ ჩართულობას კრიპტოვალუტის სამყაროში და რეალურ პოტენციალს ქმნის ქართულ კრიპტო ბაზარზე. ასევე აქვს შესაძლებლობა გახდეს ერთ-ერთი წამყვანი ქვეყანა კრიპტოვალუტების მოპოვების და ვაჭრობის კუთხით არამხოლოდ რეგიონში არამედ მსოფლიოში შესაბამისი საკანონმდებლო ჩარჩოს შექმნის შემთხვევაში თან თუ გავითვალისწინებთ იმას რომ ამისათვის უკვე ყველანაირი წინაპირობა აქვს დაწყებული დაბალი გადასახადებით ელექტროენერგიაზე ასევე საზოგადოების მზაობა და ღია დამოკიდებულებით კრიპტოვალუტის მიმართ და დიდი ინტერესი მათი ხრიდან, უკვე ბაზარზე არსებული Bitfury კომპანიით მისი თანამედროვე ტექნოლოგიებით და საკმაოდ გამოცდილი და პროფესიონალი კადრებით როგორც ამ სფეროში. კომპანიამ Bitfury იმ დაახასიათა ქართველი აიტი სპეციალისტები როგორც ყველაზე კარგი კადრები მათ მიერ მოცულ ქვეყნებს შორის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. FinCEN 2020, Ruling: Application of Money Services Business regulations to the rental of computer systems for mining virtual currency, 08/10/2020 http://www.fincen.gov/news_room/rp/rulings/html/FIN-2014-R007.html